

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО НАПИСАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА
ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА
ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

УДК 378:001.89(072)

М 54

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Рецензенти:

Бондаренко Ю. А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Вітюк В. В. – заступник декана з навчальної роботи факультету педагогічної освіти та соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Гончарук О. В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Упорядники:

Кузава Ірина Борисівна, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;
Сидорук Ірина Ігорівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Методичні рекомендації до написання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта денної форми навчання: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / І. Б. Кузава, І. І. Сидорук. Луцьк, 2023. 42 с.

Електронна версія доступна за покликаннями: <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedahohichnoyi-osvity-ta-sotsialnoyi-roboty>

Методичні рекомендації до написання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* денної форми навчання галузі знань 01 Освіта / Педагогіка передбачають алгоритм її виконання та порядок захисту. Подано взірці оформлення документів у процесі роботи та допуску до захисту кваліфікаційної роботи.

Навчально-методичний посібник укладений для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, науково-педагогічних працівників кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки – наукових керівників кваліфікаційної роботи.

УДК 378:001.89(072)

М 54

© Кузава, І. Б., Сидорук, І. І., 2023 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
1.1 Кваліфікаційна робота як різновид атестації.....	6
1.2 Мета та завдання кваліфікаційної роботи.....	6
1.3 Організаційні етапи написання кваліфікаційної роботи.....	7
РОЗДІЛ II. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	9
2.1 Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи.....	10
2.2 Обсяги кваліфікаційної роботи.....	10
2.3 Вимоги до структури кваліфікаційної роботи.....	10
РОЗДІЛ III. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ... ..	17
3.1 Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи.....	17
3.2 Оформлення розділів (підрозділів).....	17
3.3 Нумерація.....	17
3.4 Вимоги до оформлення ілюстрацій, таблиць, формул і додатків.....	18
3.5 Загальні правила цитування та покликання на використані джерела.....	19
РОЗДІЛ IV. ПІДГОТОВКА, ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	21
4.1 Попередній захист кваліфікаційної роботи.....	21
4.2 Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту.....	21
4.3 Перевірка кваліфікаційної роботи на присутність академічного плагіату..	21
4.4 Процедура захисту кваліфікаційної роботи.....	23
4.5 Оцінювання кваліфікаційної роботи.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25
ДОДАТКИ.....	26
<i>Додаток А. Приклади тем для кваліфікаційних робіт</i>	26
<i>Додаток Б. Форма заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи</i>	28
<i>Додаток В. Форма завдання на кваліфікаційну роботу</i>	29
<i>Додаток Д. Зразок титульного аркуша кваліфікаційної роботи</i>	31
<i>Додаток Е. Зразок анотації</i>	32
<i>Зразок Ж. Оформлення змісту кваліфікаційної роботи</i>	34
<i>Додаток З. Приклади оформлення списку літератури</i>	35
<i>Додаток И. Форма подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи</i>	39
<i>Додаток К. Рецензія на кваліфікаційну роботу</i>	40
<i>Додаток Л. Заява-засвідчення автора кваліфікаційної роботи</i>	41

ПЕРЕДМОВА

Науково-дослідна робота студента є важливою складовою у підготовці майбутніх фахівців за всіма освітніми ступенями. Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою (Закон України «Про вищу освіту» Розділ 2, ст.5). Атестація здобувача освітнього ступеня магістра здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи. У кваліфікаційній роботі має бути розв’язана складна задача чи проблема у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Кваліфікаційна робота перевіряється на плагіат за допомогою інформаційної онлайн системи «Unicheck» (договір про співпрацю з ТОВ «Антиплагіат» №В06-05/01) та/або програмно-обчислювальним комплексом StrikePlagiarism (договір з ТОВ «Плагіат» № 090922-3 від 09 вересня 2022р.). Електронна копія кваліфікаційної роботи розміщується в закритому фонді кваліфікаційних робіт Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачає реалізацію програмних компетентностей – інтегральної, загальних, спеціальних, – наскрізним змістом яких є здатність до здійснення діагностико-аналітичної діяльності, реалізація наукових або освітніх проєктів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти:

Підготовка та захист кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», Стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 28 від 05.01.2021 р.), Положення про екзаменаційну комісію щодо атестації осіб, які здобувають перший (бакалаврський) та другий (магістерський) рівні освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (Наказ ректора № 220-з від 29.06.2022 р.), Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проєкти) (Наказ ректора № 220-з від 29.06.2022 р.), Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 30.10.2020 р.), Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 14.03.2022 р.) та іншими документами.

Кваліфікаційна робота засвідчує оволодіння здобувачем вищої освіти складовими професійної компетентності, здатністю на основі них провадити наукову діяльність у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Мета посібника – надати здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта денної і заочної форм навчання галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за освітньо-професійною програмою Спеціальна. Інклюзивна освіта методичних рекомендацій щодо алгоритму написання, оформлення та порядку захисту кваліфікаційної роботи.

Структура посібника: складається з чотирьох розділів, підрозділів, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ І.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1 Кваліфікаційна робота як різновид атестації

Кваліфікаційна робота (далі – КР) – один із видів атестації здобувачів освіти, яку виконують випускники освітнього ступеня магістра; вид наукової роботи, який дає можливість виявити рівень наукової та фахової підготовки здобувача вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта; самостійно виконана науково-дослідна робота здобувача, головною метою і змістом якої є наукові дослідження з новітніх питань теоретичного або прикладного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти (володіння дослідницькою компетентністю). Через КР здобувач освіти доводить рівень власної кваліфікації, уміння здійснювати науковий пошук і самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми.

Виконання КР та її захист перед екзаменаційною комісією (далі – ЕК) – перевірка підготовки фахівця до самостійної діяльності зі спеціальності 016 Спеціальна освіта (освітньо-професійні програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта*), його спроможності самостійно аналізувати стан проблем у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, розробляти необхідні пропозиції (щодо організації освітнього процесу дітей з порушеннями психофізичного розвитку, оновлення елементів освітніх систем, визначення нового змісту навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами в системі спеціальної та інклюзивної освіти тощо).

Написання кваліфікаційної роботи є логічним завершенням освітнього процесу на другому (магістерському) рівні вищої освіти і включає у себе напрацювання за результатами навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах; виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру; виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах (рекомендується представити перший розділ кваліфікаційної роботи), науково-дослідницької практики (рекомендується представити другий розділ кваліфікаційної роботи), переддипломної практики (рекомендується представити кваліфікаційну роботу в повному обсязі).

1.2 Мета та завдання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота – це самостійне індивідуальне завдання навчально-дослідницького, теоретико-прикладного чи проектно-конструкторського характеру, яке виконує здобувач освіти на завершальному етапі фахової підготовки, і є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, уміння їх застосовувати для виконання конкретних наукових, соціальних та виробничих завдань.

КР повинна представляти закінчену розробку актуальної наукової або прикладної фахової проблеми у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти. Вона повинна:

- бути актуальною, мати новизну, виконуватися на рівні сучасних досягнень науки і техніки;
- бути зорієнтованою на його майбутню професійну діяльність;

- мати спрямування на вирішення практичних завдань майбутньої професійної діяльності;
- стимулювати у здобувачів творчий пошук нових пріоритетних наукових рішень;
- вимагати опрацювання спеціальної наукової і методичної літератури зі спеціальної та/ або інклюзивної освіти;
- передбачати вибір оптимальних рішень на основі застосування математичних методів моделювання з використанням сучасних засобів обчислювальної техніки;
- пов'язуватися з планами наукових досліджень керівника, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, інших наукових підрозділів закладу вищої освіти;
- узагальнювати і розвивати науково-дослідницькі вміння здобувача освіти.

Виконання КР має на меті:

- систематизацію, закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог, формування навичок застосування цих знань під час розв'язання конкретних практичних, науково-методичних задач;
- розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи й оволодіння методикою теоретичних, експериментальних, психолого-педагогічних та науково-практичних досліджень, використаних під час виконання кваліфікаційної роботи;
- набуття досвіду з аналізу отриманих результатів досліджень, формулювання нових висновків і положень, набуття досвіду з їх прилюдного захисту.

1.3 Організаційні етапи написання кваліфікаційної роботи

Тематику КР пропонують здобувачам на початку навчального року (*див. додаток А*). Здобувачі мають право запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її розробки. У таких випадках перевагу надають темам, які безпосередньо пов'язані з місцем майбутньої професійної діяльності випускника.

Для затвердження теми КР та призначення наукового керівника здобувач подає письмову заяву на ім'я декана факультету педагогічної освіти та соціальної роботи із зазначенням теми роботи (*див. додаток Б*).

На засіданні кафедри затверджують теми та призначають наукових керівників.

Уточнення у формулюванні затвердженої теми може бути внесене лише за згодою наукового керівника і затверджене на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти і раді факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки не пізніше дати погодження ректором списку допуску студентів до атестації. Довільна зміна здобувачами освіти теми своєї роботи не допускається.

Основними критеріями вибору теми кваліфікаційного дослідження є: актуальність, елементи новизни і перспективність обраної теми; ступінь вивчення теми попередниками; наявність доступної для здобувача і достатньої для розкриття теми джерельної бази; можливість виконання теми на кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти; зв'язок теми з конкретними науковими планами та довгостроковими програмами кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;

можливість отримання від впровадження результатів дослідження науково-освітнього ефекту; особисті наукові інтереси здобувача.

Специфікою досліджень зі спеціальної/інклюзивної освіти є широкий спектр питань, пов'язаних з налагодженням якісного освітньо-корекційного процесу для осіб (дітей) з порушеннями психофізичного розвитку, що уможливорює розкриття їхнього потенціалу та досягнення ними певного рівня соціальної адаптації та життєвої компетентності; особливостями організації та управління навчанням та розвитком учнів з особливими освітніми потребами.

Об'єктивними галузями досліджень зі спеціальності 016 Спеціальна освіта є сфери педагогічної та психологічної діяльності, в яких присутні проблеми, що потребують спеціальних досліджень, винайдення шляхів розв'язання. Підґрунтям дослідження мають бути відомі філософські, соціологічні, педагогічні, психологічні теорії; точно встановлені факти, котрі дають змогу їх емпіричної перевірки.

Дослідження педагогічного напрямку охоплюють такі аспекти науково-дослідного пошуку, як теорія та методика спеціальної педагогіки, інклюзивної освіти; менеджмент корекційно-розвивального та освітнього процесу в спеціальних закладах освіти, закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, закладах реабілітаційного спрямування та інклюзивно-ресурсних центрах; освітній процес у вищій школі; інноваційні технології в спеціальній та інклюзивній освіті та ін.

Дослідження психологічного напрямку можуть бути спрямовані на вивчення психічних процесів і явищ; психологічних закономірностей розвитку дитини з порушеннями психофізичного розвитку і стану сформованості у неї певних психічних явищ, взаємодії з іншими особами, проблем соціального плану.

Після затвердження на кафедрі теми здобувач освіти разом із науковим керівником розробляє індивідуальний план-графік виконання КР із зазначенням усіх етапів та термінів її виконання, який підписує здобувач, науковий керівник та затверджується на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (*див. додаток В*). Він складається у двох примірниках, один з яких одержує здобувач, інший зберігається на кафедрі. Зміна плану-графіка виконання КР можлива тільки за згодою наукового керівника.

Організаційно процес написання КР складається з таких етапів:

- *підготовчого*: вибір теми дослідження, наукового керівника, що закріплюється заявою здобувача освіти. Складання індивідуального плану-графіка. Формування і погодження з науковим керівником завдання на виконання кваліфікаційної роботи. Складання плану кваліфікаційної роботи відповідно до отриманого завдання. Опрацювання літературних джерел, нормативно-правової бази, кращих практик з обраної теми;

- *основного*: написання першого розділу кваліфікаційної роботи. Оцінка діяльності об'єкта дослідження, опрацювання матеріалів щодо практичного розділу кваліфікаційної роботи. Написання другого розділу кваліфікаційної роботи. Формулювання висновків та розробка рекомендацій з удосконалення відповідно до теми дослідження для подання науковому керівникові з метою перевірки. Підготовка публікацій з теми дослідження;

- *оформлювального*: перегляд і доопрацювання вступу, формування висновків кваліфікаційної роботи. Оформлення списку джерел відповідно до вимог. Перевірка кваліфікаційної роботи на присутність академічного плагіату. Робота брошурується. Довідка за результатами перевірки на плагіат;

– *підсумкового*: зброшурована кваліфікаційна робота подається на кафедру спеціальної та інклюзивної освіти за встановленим графіком, але не пізніше, ніж за три тижні до захисту кваліфікаційної роботи на засіданні ЕК. Науковий керівник надає Відгук здобувачу освіти у Поданні декану факультету педагогічної освіти та соціальної роботи. Проведення попереднього захисту кваліфікаційної роботи на кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти. На попередній захист здобувач повинен подати віддрукований та перевірений науковим керівником текст роботи. Отримання рекомендації випускової кафедри про допуск до захисту, подання роботи до ЕК. Затвердження рецензентів кваліфікаційної роботи. Зброшурована кваліфікаційна робота передається на рецензування (бажано на подібну кафедру іншого закладу вищої освіти) або кваліфікованому спеціалісту відповідного профілю (як правило, з іншої організації або установи);

– *захист кваліфікаційної роботи*: проводиться на відкритому засіданні ЕК. Здобувач освіти коротко (10-15 хвилин) представляє результати досліджень, які супроводжує демонстрацією презентації. Схвалюється представлення від об'єкта дослідження Довідки чи Акту про впровадження результатів наукових досліджень здобувача освіти. Оцінка за захист оголошується по його завершенні Головою ЕК в присутності всіх учасників захисту.

Безпосередній контроль за виконанням КР відповідно до календарного плану здійснює науковий керівник.

Інформацію наукових керівників про хід виконання здобувачами КР заслуховують на засіданнях кафедри спеціальної та інклюзивної освіти двічі протягом навчального року. При цьому визначають, як здобувач справляється з роботою, які у нього виникають труднощі та яких заходів треба вжити для їх подолання.

Кафедра має право не пізніше ніж за 20 днів до початку роботи ЕК рекомендувати відсторонення здобувача освіти від виконання роботи, якщо вона не буде виконана вчасно з причин його неорганізованості чи недисциплінованості, що обов'язково фіксується в рішенні кафедри. Це є підставою для порушення клопотання про відрахування здобувача за невиконання навчального плану.

РОЗДІЛ II. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1 Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи

Зміст кваліфікаційної роботи повинен відповідати стандартам вищої освіти. Робота має бути актуальною, скерованою на новітні методи теоретичного й експериментального дослідження, створення нових технологій тощо, розкривати самостійне дослідження автора, містити елементи наукової новизни та відображати практичне значення одержаних результатів, їх апробацію та впровадження у сферу практичної діяльності.

2.2 Обсяги кваліфікаційної роботи

Обсяг основного тексту роботи – не менше 60 сторінок (без урахування додатків).

2.3 Вимоги до структури кваліфікаційної роботи

Обов'язковими структурними елементами КР є:

Титульний аркуш – перший лист КР (*див. додаток Д*).

Анотація (українською і англійською мовами, кожна обсягом 1 900–2000 знаків з пробілами), ключові слова /словосполучення (*див. додаток Е*).

В анотації подають прізвище та ініціали автора і тему роботи; стислий виклад результатів дослідження із зазначенням наукової новизни та за наявності практичного значення; ключові слова (подають у називному відмінку, друкують у рядок через кому). Обсяг анотації не повинен перевищувати 3 сторінки.

Зміст. Зміст подають на початку роботи (*див. додаток Ж*). Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць і термінів. Такий перелік доцільно наводити, якщо в роботі вжито специфічну термінологію, маловідомі скорочення, нові символи тощо. Перелік друкують двома колонками, у яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їх детальне розшифрування. Якщо спеціальні терміни, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх пояснення наводять у тексті при першому згадуванні.

Зразок

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗДО – заклад дошкільної освіти

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ООП – особливі освітні потреби

ІРЦ – інклюзивно-ресурсний центр

Вступ включає актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, практичне значення отриманих результатів, апробацію результатів дослідження. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2–4 сторінки.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вже підходами до розв'язання проблеми обґрунтовують актуальність напряду

(аргументація значущості виокремленої проблеми і необхідність її вирішення), практичну актуальність теми роботи і її доцільність для розвитку відповідної галузі науки, наукову актуальність теми (ступінь розробленості виокремленої проблеми у науці з зазначенням аспектів, котрі є недостатньо вивченими).

Схема формулювання актуальності дослідження¹

Обґрунтування актуальності напрямку	Обґрунтування практичної актуальності теми дослідження		Обґрунтування наукової актуальності теми
	Оцінка результатів освітнього процесу	Оцінка якості освітнього процесу	
Показати значущість виокремленої проблеми і необхідність її вирішення	Показати певні аспекти навченості, вихованості, розвитку дітей, які слід подолати	Показати недоліки в освітньому процесі, які призводять до тих аспектів навченості, вихованості, розвитку дітей, які слід подолати	Показати ступінь розробленості виокремленої проблеми у науці, указати на недостатньо вивчені аспекти

Якщо робота виконується у системі досліджень кафедри, коротко визначають зв'язок вибраного напрямку з планами організації, галузевими, державними планами та програмами. Обов'язково потрібно зазначити роль автора у виконанні цих науково-дослідних завдань.

Мета і завдання дослідження.

Формулюють мету роботи і конкретні завдання, які необхідно розв'язати для досягнення поставленої мети. Мета – це кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор роботи у процесі власного дослідження. Мета має перегукуватися з темою КР.

Завдання – це конкретні шляхи, засоби досягнення поставленої мети. Завдання конкретизують мету дослідження. Завдання дослідження можуть бути описані стандартизованими термінами: *визначити...*, *з'ясувати...*, *розкрити...*, *розробити...*, *обґрунтувати...*, *експериментально перевірити...*, *виявити...*, *перевірити...*, *проаналізувати...*, *удосконалити...*, *впровадити...*, *уточнити...*, *систематизувати...* тощо.

Зразок

Тема КР: «Корекція процесу формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку»

Один з варіантів формулювання мети дослідження:

Мета дослідження – розробка та експериментальна перевірка ефективності програми, спрямованої на розвиток креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти.

Зразок

¹ Методичні рекомендації щодо написання та оформлення магістерської роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта, освітньо-професійної програми 016.01.01 Логопедія Київського університету імені Бориса Грінченка. Київ, 2022. 117 с.

Тема КР: «Корекція процесу формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку»

Мета дослідження – розробка та експериментальна перевірка ефективності програми, спрямованої на розвиток креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти.

Один з варіантів формулювання завдань дослідження:

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання:**

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми у науковій та методичній літературі.
2. Визначити шляхи та методи формування креативності, а також визначити основні аспекти розвитку креативності у дітей із особливостями психофізичного розвитку.
3. Експериментально дослідити стан сформованості креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку.
4. Розробити та експериментально перевірити систему корекційно-розвивальних вправ з розвитку креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Об'єкт дослідження – це те, на що спрямовано процес пізнання (процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію; системи, структури у межах яких виникає проблема для вивчення). Об'єктами психолого-педагогічних досліджень можуть бути: діяльність педагогів, вчителів-дефектологів, вихованців/учнів; педагогічні стосунки між суб'єктами освітньої діяльності, особистістю та колективом; організація пізнавальної діяльності дітей, корекційно-розвивальний процес; процес ігрової діяльності; процес розвитку певної діяльності; освітній процес у цілому; процес формування компетентностей, процес організації освітньої діяльності, менеджмент освітнього процесу закладу з інклюзивним навчанням тощо.

Зразок

Тема КР: «Корекція процесу формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку»

Один з варіантів формулювання об'єкта дослідження:

Об'єкт дослідження – формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку, включених в інклюзивну освіту.

Предмет дослідження знаходиться в межах об'єкта і становить частину від цілого (тобто об'єкта). Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне і часткове. В об'єкті виділяють ту його частину, яка й стане предметом дослідження. Саме на предмет спрямована увага автора, оскільки він має визначати назву роботи.

Зразок

Тема КР: «Корекція процесу формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку»

Об'єкт дослідження – формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку, включених в інклюзивну освіту.

Один з варіантів формулювання предмета дослідження:

Предмет дослідження – зміст, форми, методи формування креативності у дітей молодшого шкільного віку з особливостями психофізичного розвитку (порушення слуху, порушення зору, порушення інтелекту, порушення мовлення, порушення опорно-рухового апарату, зі складною структурою порушень, з емоційно-вольовими порушеннями), включених в інклюзивну освіту.

Теоретико-методологічні засади. Потрібно вказати теоретико-методологічні засади на яких ґрунтується дослідження.

Методи дослідження. Метод (від гр. *methodos* – спосіб пізнання) – це сукупність відносно однорідних прийомів, операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретного завдання.

У КР зазвичай, застосовують *теоретичні* (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація, систематизація, тобто методи огляду наукових джерел з проблеми дослідження), *емпіричні* (спостереження, анкетування, опитування, бесіда, моделювання, експертне оцінювання, тестування, експеримент, тобто конкретні методи та методики дослідження (діагностичний інструментарій)) *методи, методи обробки та аналізу даних* (методи якісної та кількісної обробки, методи статистичного аналізу (статистичні критерії), тобто методи що доводять достовірність результатів дослідження). Необхідно надати перелік використаних методів для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба узгоджено зі змістом роботи, при тому, коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Зразок

Тема КР: «Корекція процесу формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку»

Один з варіантів формулювання методів дослідження:

Для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети використано **комплекс методів наукового дослідження:**

теоретичні методи: вивчення загальної та спеціальної психолого-педагогічної літератури щодо формування креативності у дітей молодшого шкільного віку з особливостями психофізичного розвитку; аналіз діючих підручників, програм, методичних посібників;

- *емпіричні методи:* спостереження; бесіди з батьками і фахівцями; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний);

- *методи обробки та аналізу даних:* обробка емпіричних даних, що застосовані для доведення достовірності й ефективності результатів педагогічного експерименту

Експериментальна база дослідження. Потрібно зазначити заклади освіти (інші установи), на базі яких здійснювалось дослідження, кількість учасників експерименту (бажано зазначити терміни, у які здійснювалось дослідження).

Зразок

Тема КР: «Корекція процесу формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку»

Один з варіантів формулювання бази дослідження:

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота на констатувальному, формувальному та контрольному етапах дослідження виконувалася на базі закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ст. № 3 м. Ківерці. Вибірку склали учні 3-4 класів з інклюзивним навчанням.

Практичне значення одержаних результатів. Потрібно подати відомості про використання результатів роботи або рекомендації щодо їх використання із зазначенням певної галузі, теоретичного або практичного навчального курсу; висвітлити практичне застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання. Стисло повідомляють про впровадження результатів дослідження, назвавши організації, у яких здійснена реалізація, форми реалізації. Зазвичай впровадження оформлюється актом, підписаним представниками організацій, які використовують впроваджені матеріали.

Зразок

Практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що апробована на практиці система корекційно-розвиткових вправ може застосовуватись як складова спеціальних методик навчання у початкових класах. Використання в освітньому процесі спеціальної школи або ж інклюзивних класів системи корекційно-розвиткових вправ сприятиме подоланню труднощів, що виникають у школярів при засвоєнні змісту навчання, пов'язаного із дивергентним мисленням, вербальним інтелектом, творчим мисленням.

Апробація результатів та публікації. Якщо автор брав участь у наукових конференціях, семінарах, засіданнях наукового гуртка з оголошенням результатів своєї роботи та має цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програму конференції за темою роботи), то слід зазначити їх назву, рік та місце проведення, а також вказати публікації з теми дослідження.

Зразок

Основні положення та результати дослідження оприлюднено на науково-практичній конференції «Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ» і науково-методичному семінарі «Горизонти освітньої інклюзії: витоки становлення, сучасний стан, перспективи розвитку».

Публікації за темою дослідження:

1. Сидорук І. І. Теоретичне осмислення сутності дефініції «компетенція».

Педагогіка: зб. наук. праць: матеріали Х Міжнар. наук.-практ. конф. науковців,

аспірантів та студентів *«Актуальні проблеми педагогіки, соціальної роботи та спеціальної світи»* (13 трав. 2019 р., Луцьк)/за ред. П. М. Гусака, А. В. Лякішевої та Н. І. Корпач. Луцьк: Вежа-Друк. 2019. С. 225–228.

2. Сидорук І., Корпач Н. Соціоосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти. Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ : зб. м-лів наук.-практ. конференції / упорядн. Сташенко М. О., Луцьк: ВІППО, 2022. 188 с.С. 178-181.

3. Сидорук І. І. Підготовка фахівців галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для сфери інклюзивної освіти в Україні. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. № 4. С. 147–151.

Структура та обсяг КР. Визначаючи структуру КР слід перерахувати кількість розділів в роботі, назвати кількість сторінок та число найменувань у списку використаних джерел.

Зразок

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, 4 додатків (10 сторінок), списку використаних джерел (50 найменувань, з них 3 – іноземними мовами, 5 Інтернет-сайтів). Повний обсяг роботи становить 97 сторінок, основного тексту – 70 сторінок. Робота містить 2 таблиці і 3 рисунки на 2 сторінках основного тексту.

Основна частина. Складається з розділів, підрозділів, пунктів та підпунктів. Структура основної частини роботи повинна розкривати реалізацію завдань КР. У розділах основної частини подають: огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень, виклад загальної методики та основних напрямів досліджень, експериментальну частину і методику досліджень, проведені теоретичні або експериментальні дослідження, аналіз і узагальнення результатів досліджень.

У змісті першого розділу, як правило, подають теоретичні питання з теми кваліфікаційної роботи, написані з використанням літературних першоджерел. Велике значення має правильне трактування понять теми, їх точність і науковість. Використані терміни мають бути загальнозживаними чи подаватися з посиланням на їх автора.

Інші розділи пишуть відповідно до теми роботи і вимог, розроблених випусковою кафедрою факультету. У практичній частині автор із вичерпною повнотою викладає методику проведення та результати власного дослідження. Головні вимоги до наукового викладу результатів – точність, чіткість, стислість.

Кожен розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку. У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі результатів.

Основні розділи повинні мати бібліографічні посилання на літературу, що дозволяє аналізувати власні дані та порівнювати їх з даними інших джерел літератури.

Висновки повинні містити чіткий виклад найбільш важливих результатів дослідження з пропозиціями та побажаннями щодо подальшого дослідження певної теми. Висновки подають як окремі лаконічні положення чи методичні рекомендації. Їх головна мета – підсумки проведеної роботи. Важливо, щоб сформульовані висновки відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, але й хиби та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

Список використаних джерел. З кількох можливих способів упорядкування матеріалу у списку (за алфавітом, за порядком згадування, за видом джерела) найбільш вживаним є розміщення прізвищ авторів або назв творів за алфавітом (*див. додаток 3*). Кількість використаних джерел, зазвичай, може бути: не менше 50. Бібліографічний опис джерел та літератури складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної або видавничої справи (Інформація та документація. Бібліографічне посилання: Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/>). Якщо список містить посилання на літературу та джерела, записані як кириличними літерами, так і латинськими, то спочатку потрібно подавати ті, які записані кирилицею, а потім латиницею (за абеткою).

Додатки. За необхідності до додатків доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи (інструкції, методики, опис алгоритмів дій, конспекти уроків та позакласних заходів тощо); ілюстрації допоміжного характеру (таблиці, діаграми, схеми, графіки, карти, репродукції картин, ілюстрації до творів тощо); формули і розрахунки, зразки анкет, тестів, опитувальних листів та ін. На кожен додаток повинно бути посилання в тексті.

РОЗДІЛ III. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1 Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

КР виконують на аркушах білого паперу формату А 4 (210x297 мм). Основний текст роботи друкують з одного боку аркуша через 1,5 комп'ютерних інтервали шрифтом Times New Roman, розмір шрифту – 14. Абзацний відступ – 1,25 мм. Текст необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм. У тексті документа необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення.

Помилки, описки та графічні неточності можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (графіки) машинописним способом або від руки. Виправлення повинно бути чорного кольору.

Роботу подають до захисту у переплетеному вигляді.

КР виконують українською мовою.

Текст КР повинен бути стислий, точний та логічно послідовний. Текст викладають, дотримуючись норм чинного українського правопису (зі змінами і доповненнями 2019 р.), використовуючи стиль ділового мовлення, необхідний для службових документів. Потрібно користуватися усталеною лексикою, наявною в академічних словниках, дотримуватися прийнятої наукової термінології, умовних символів та скорочень, уникати діалектизмів, засобів художнього стилю, нових запозичень тощо.

3.2 Оформлення розділів (підрозділів)

Текст основної частини поділяють на розділи, підрозділи, пункти і підпункти. Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з кількох речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Кожна структурна частина роботи починається з нової сторінки (крім назв підрозділів і пунктів у межах розділу).

Не допускається розташування назв розділів, підрозділів, а також пунктів і підпунктів у нижній частині сторінки, якщо після неї міститься лише один рядок тексту.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3–4 інтервалам.

3.3 Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

Першою сторінкою випускної кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини випускної роботи як «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не мають порядкового номера. Інші розділи, підрозділи, пункти, підпункти нумерують арабськими цифрами. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу, відокремленого крапкою. Після номера підрозділу (підпункту) ставлять крапку (наприклад: 1.1.; 1.3.; 1.2.4.). Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

Всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини, нумерують звичайно. Рисунки і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок документа.

3.4 Вимоги до оформлення ілюстрацій, таблиць, формул і додатків

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації повинні бути посилання у тексті.

Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно зробити певні посилання, дотримуючись вимог чинного законодавства щодо авторських прав.

Креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, які містяться у тексті, повинні відповідати вимогам державних стандартів.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розташовують безпосередньо під зображенням. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (надпис під рисунком). Ілюстрації позначають словом «Рисунок...», яке разом із назвою ілюстрації розташовують після пояснювальних даних. Наприклад: «Рисунок 4.2. Діаграма розвитку...» або «Рис. 4.2. Діаграма розвитку...».

Ілюстрації потрібно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, другий рисунок третього розділу позначається як «Рисунок 3.2» або «Рис. 3.2».

Посилання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «Рис. 1.2».

Таблиці. Цифровий матеріал здебільшого оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання у тексті.

Таблиці потрібно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу (за винятком додатків). Номер таблиці складається з номера розділу й порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою. Наприклад: друга таблиця третього розділу позначається як «Таблиця 3.2».

Слово «Таблиця» вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці. Якщо таблиця переходить на наступну сторінку, то над іншими частинами пишуть «Продовження таблиці» із зазначенням номера.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовки таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Підзаголовки, які мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки й підзаголовки граф зазначають в однині.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому випадку – боковий.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.» У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Формули розташовують безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище й нижче кожної формули повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули у тексті слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу й порядкового номера формули (рівняння), відокремлених крапкою. Наприклад: третя формула першого розділу позначається як «(1.3)». Номер формули зазначають на рівні формули в дужках у крайньому правому положенні у рядку.

Пояснення значень кожного символу й числового коефіцієнта потрібно давати з нового рядка. Перший рядок пояснень починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

У **додатках** розміщують матеріал, який не може бути послідовно розташований в основній частині через великий обсяг, суто технічний характер або внаслідок неможливості способу відтворення (викладений на папері іншого формату). У додатки можуть бути внесені окремі ілюстрації, таблиці, схеми тощо.

Додатки потрібно оформлювати як продовження рукопису на подальших сторінках, розташовуючи відповідно до появи посилань на них у тексті. Додатки повинні мати спільну з рукописом наскрізну нумерацію сторінок.

Додатки позначають послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком Г, І, Є, І, Й, О, Ч, Ї. Наприклад: Додаток А; Додаток Б. Якщо у тексті один додаток, то він позначається як Додаток А.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатків, нумерують у межах кожного додатка. Наприклад: третій рисунок Додатка А позначається як «Рисунок А.3» тощо.

3.5 Загальні правила цитування та покликання на використані джерела

При написанні КР здобувач повинен давати покликання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в дослідженні чи на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, задачі, питання, вивченню яких присвячена

робота. Такі покликання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Покликатися потрібно на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна давати покликання лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Покликання подають у тексті роботи у квадратних дужках – [14, с. 20] , де перша цифра – номер джерела у списку літератури, а друга – номер сторінки.

Запозичені висловлювання обов'язково беруть у лапки (оформлювати у вигляді цитати) та покликаються на першоджерело. Порушення цих вимог може призвести до кваліфікації дій автора як плагіату і, як наслідок, до недопущення роботи до захисту.

Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст. Пряме цитування конкретного джерела не повинно перевищувати 1–2 абзаців. Кількість прямих цитат на одній сторінці роботи не повинна перевищувати 2–3. Не потрібно подавати цитати у висновках.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, які викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинне бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні не допускається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) потрібно бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні покликання на джерело;

д) цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім;

е) якщо автор кваліфікаційної роботи виділяє деякі слова, то робить відповідне застереження, наприклад: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено мною. – М.Х.), (розрядка моя. – М.Х.).

РОЗДІЛ IV. ПІДГОТОВКА, ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1 Попередній захист кваліфікаційної роботи

КР проходять попередній захист на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти за встановленим графіком, але не пізніше ніж за три тижні до захисту.

Попереднім захистом випускної кваліфікаційної роботи може вважатися, за рішенням кафедри, виступ та участь здобувача освіти у наукових конференціях – університетських, міжуніверситетських, всеукраїнських тощо.

На попередній захист здобувач повинен подати віддрукований та перевірений науковим керівником текст роботи.

Захист проводиться на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти за обов'язкової присутності завідувача кафедри та наукового керівника і передбачає такі процедурні етапи: виступ автора КР з повідомленнями про основні положення роботи; детальні відповіді здобувача на усні та письмові запитання членів кафедри спеціальної та інклюзивної освіти щодо змісту й суті роботи; виступ наукового керівника про якість виконання роботи, про можливість допуску роботи до захисту перед ЕК. Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти робить висновок про готовність роботи до захисту перед ЕК, встановлює час роботи над зауваженнями та термін подачі роботи, оформленої згідно з вимогами, на кафедрі.

Висновок-витяг із засідання кафедри спеціальної та інклюзивної освіти є підставою для допуску роботи до захисту перед ЕК.

На цьому ж засіданні кафедри затверджують рецензентів кваліфікаційної роботи. Здобувач освіти має право заздалегідь ознайомитися із текстом рецензії. Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

4.2 Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту

Не пізніше ніж за місяць до захисту здобувач освіти подає на кафедру спеціальної та інклюзивної освіти для реєстрації: виконану випускну кваліфікаційну роботу разом з анотацією українською та англійською мовами (кожна обсягом 1 900–2000 знаків з пробілами), ключовими словами /словосполученнями; письмову рецензію на КР з рекомендованою оцінкою.

4.3 Перевірка кваліфікаційної роботи на присутність академічного плагіату

Кваліфікаційна робота в обов'язковому порядку проходить перевірку на присутність академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації.

Перевірку кваліфікаційних робіт на предмет унікальності за допомогою програмних засобів здійснює відповідальний за таку роботу працівник випускової кафедри (за допомогою інформаційної онлайн системи «Unicheck» (договір про співпрацю з ТОВ «Антиплагіат» №В06-05/01) та/або програмно-обчислювальним комплексом StrikePlagiarism (договір з ТОВ «Плагіат» № 090922-3 від 09 вересня 2022р.)) та/або сам автор роботи. Результати перевірки подаються на кафедру у формі звіту. Звіт повинен містити інформацію, яка дає можливість ідентифікувати роботу (тему, ПІБ автора, керівника роботи та/або особи, яка здійснювала її перевірку, назву завантаженого до перевірки файлу тощо) та встановити відсоток унікальності (оригінальності) тексту. Головною ознакою присутності/відсутності академічного плагіату у роботі є індекс унікальності (оригінальності) тексту, який

розраховується автоматично комп'ютерним програмним засобом і представляється у формі згенерованого відповідним програмним засобом звіту (повного або його головної частини).

Для інтерпретації розрахованого значення індексу унікальності тексту слід керуватись наступними критеріями:

85-100%	– високий рівень унікальності (робота допускається до захисту та/або опублікування);
65–84 %	– середній рівень унікальності (робота потребує уваги з боку наукового керівника (рецензентів); може бути повернута на доопрацювання і повторну перевірку);
50–64 %	– низький рівень унікальності (робота потребує особливої уваги з боку наукового керівника (рецензентів); очевидно, є потреба у доопрацюванні та повторній перевірці);
49 % і нижче	– недопустимо низький рівень унікальності (робота повинна бути відхилена і може бути прийнята до повторного розгляду лише за умов докорінної переробки).

Не допускаються, як правило, до захисту випускні кваліфікаційні роботи з недопустимо низьким індексом унікальності. Винятки можливі лише у випадку самоцитування. Випускні кваліфікаційні роботи студентів з низьким індексом унікальності, як правило, не можуть бути оцінені вище «С». У випадку рекомендації до захисту випускної кваліфікаційної роботи з низьким індексом унікальності науковий керівник у своєму відгуку повинен обґрунтувати таку рекомендацію

У випадку прийняття рішення про не допуск роботи до захисту (опублікування) на засіданні кафедри (редакційної колегії тощо) з причини недопустимо низького рівня її унікальності автор має право подати письмову апеляційну заяву на ім'я ректора (для викладачів, аспірантів, докторантів) чи на ім'я декана свого факультету (для студентів). Апеляційна заява подається у триденний термін з моменту, коли автор дізнався чи повинен був дізнатися про прийняття такого рішення.

При поданні на кафедру кваліфікаційної роботи автор цієї роботи заповнює і підписує заяву-засвідчення за встановленою формою, у якій підтверджує факт відсутності в роботі академічного плагіату (*див. додаток Л*). До такої заяви додається роздрукований звіт про результати перевірки з грифом наукового керівника «Ознайомлений. Достовірність перевірки підтверджую» (тобто, присутність/відсутність академічного плагіату в кваліфікаційних роботах встановлюється суб'єктивно рецензентом, науковим керівником та/чи іншими суб'єктами контролю за якістю роботи). Цією ж заявою автори кваліфікаційних робіт надають дозвіл на розміщення електронної копії своєї роботи в закритому електронному фонді кваліфікаційних робіт Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Подання електронних копій кваліфікаційних робіт студентів, аспірантів, докторантів і здобувачів Університету до науково-дослідної частини Університету та їх розміщення в електронному фонді кваліфікаційних робіт здійснюється не пізніше, ніж за десять днів до запланованого захисту. Роботи подаються у файлах таких форматів: *.rtf (Rich Text Format), *.doc (Word 97 – Word 2003), *.docx (Word 2007) або *.pdf (Portable Document Format). Кожна робота повинна складатись з

мінімальної кількості файлів (бажано одного). Розміщені у фонді роботи знаходяться там безстроково у режимі закритого доступу.

4.4 Процедура захисту кваліфікаційної роботи

На захист КР у ЕК подають:

- зброшурований примірник випускної кваліфікаційної роботи з поданням голові ЕК щодо захисту КР (містить довідку про успішність, висновок наукового керівника з характеристикою діяльності випускника під час виконання ним КР, висновок кафедри про КР) (*див. додаток II*);

- письмову рецензію на КР з зазначенням рекомендованої оцінки (*див. додаток К*);

- антиплагіатний висновок;

- навчальну картку здобувача освіти;

- зведену відомість про виконання здобувачами навчального плану і одержані ними оцінки з освітніх компонентів, завірену деканом факультету педагогічної освіти та соціальної роботи.

Крім цього, ЕК до захисту КР можуть бути подані:

- опубліковані статті, тези, програми конференцій за темою роботи, у яких автор брав участь; *для захисту магістерських робіт наявність друкованої статті (чи методичних розробок тощо) є обов'язковою;*

- документи, які вказують на практичне застосування роботи тощо.

Захист проводиться на відкритому засіданні ЕК. На захисті можуть бути присутні та брати участь в обговоренні всі охочі, не порушуючи порядку й процедури захисту.

Процедура захисту включає: доповідь здобувача освіти про зміст роботи; запитання до автора; оголошення відгуку наукового керівника та рецензента; відповіді здобувача на запитання членів ЕК та осіб, присутніх на захисті; заключне слово здобувача освіти; рішення комісії про оцінку роботи.

У доповіді здобувачу освіти слід висвітлити такі важливі питання: обґрунтування актуальності теми дослідження; мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження; що вдалося встановити, виявити, довести; якими методами це досягнуто; елементи новизни у теоретичних положеннях та в практичних рекомендаціях; з якими труднощами довелося зіткнутися в процесі дослідження, які положення не знайшли підтвердження.

У виступі повинні міститися також відповіді на основні зауваження наукового керівника та рецензента. Доповідь здобувача не повинна перевищувати за часом 10–15 хвилин. Для кращого сприймання присутніми матеріалу бажано підготувати презентацію або виготовити необхідні таблиці, діаграми, графіки. Під час захисту КР здобувач повинен дати вичерпні відповіді на всі зауваження у відгуках та рецензіях, а також у виступах на захисті.

Оцінку за результатами захисту КР виставляють після закритого обговорення в ЕК, фіксують у протоколі ЕК та оголошують (голова ЕК) на відкритому засіданні.

Тривалість захисту однієї КР не повинна перевищувати 30 хвилин.

4.5 Оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінювання результатів захисту кваліфікаційних робіт здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів

освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 28.06.2022 р.(URL: <https://v.gd/DgfFFL>) за 100-бальною шкалою.

Оцінка в балах за 100- бальною шкалою	Лінгвістична оцінка пояснення	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання з незначними помилками
82–89	Дуже добре	B	вище середніх стандартів, але з деякими помилками;
75–81	Добре	C	в цілому змістова робота зі значними помилками;
67–74	Задовільно	D	непослідовно викладений матеріал зі значними недоліками;
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям;
1–59	Незадовільно	Fx	незадовільно

Рішення ЕК про оцінку КР приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.

При визначенні оцінки роботи повинна бути врахована думка рецензента, виступ здобувача освіти під час захисту своєї роботи, його відповіді на зауваження рецензента та на запитання членів комісії.

Повторний захист КР з метою підвищення оцінки не дозволяється.

У випадках, коли захист КР не відповідає вимогам рівня атестації, ЕК ухвалює рішення про те, що здобувач є неатестованим, про що здійснюється відповідний запис у протоколі засідання комісії. У такому випадку ЕК встановлює: може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою закладу освіти. Повторний захист КР дозволяється протягом трьох років після закінчення закладу вищої освіти, але не раніше, ніж під час наступної атестації.

Здобувач освіти, який отримав незадовільну оцінку за КР, відраховується із закладу вищої освіти. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки», що розміщені на сайті університету за посиланням: <https://bit.ly/3QXjbZe>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Декларація про дотримання академічної доброчесності учасником процесу реалізації державної політики у сфері якості освіти. URL: https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/05/Deklar_pro_dobr.pdf (дата звернення: 01.06.2023).
2. Договір про співпрацю з ТОВ Антиплагіат № В06-05/01 від 06.05.2022 р. URL: https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/dogovir-antyplagiat_compressed.pdf (дата звернення: 01.06.2023).
3. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.10.20 р. URL : <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).
4. Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проекти), затверджене Ректором ВНУ імені Лесі Українки від 29.06.22 р. URL : https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%A0%D0%B5%D0%B4-1.pdf (дата звернення: 01.06.2023).
5. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 14.03.2022 р.). URL: <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/polozhennya-pro-antyplagiat.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).
6. Положення про Комітет з етики наукових досліджень Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 31.10.2020 р.). URL : <https://ra.vnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/03/Komitet-z-etyky-naukovyh-doslidzhen.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).
7. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Наказом МОН України № 28 від 05.01.21 р. URL : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi05_Wpvq36AhXnkosKHZr3AbcQFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fmon.gov.ua%2Fstorage%2Fapp%2Fmedia%2Fvishcha-osvita%2Fzatverdzeni%2520standarty%2F2021%2F01%2F12%2F016-spetsialna-osvita_mahistr_30.03.doc&usg=AOvVaw31g5LSz4xgELgGXwbrArZG (дата звернення: 01.06.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади тем для кваліфікаційних робіт
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 016 Спеціальна освіта
освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта

1. Організація корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти.
2. Організація корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру.
3. Індивідуальний підхід у навчанні молодших школярів із порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).
4. Диференційований підхід у навчанні молодших школярів із порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).
5. Корекційна робота як умова сенсорного розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
6. Особливості діагностики і корекції порушень психофізичного розвитку у дітей молодшого шкільного віку.
7. Особливості діагностики і корекції порушень психофізичного розвитку у дітей переддошкільного віку.
8. Особливості діагностики і корекції порушень психофізичного розвитку у дітей раннього віку.
9. Роль інклюзивно-ресурсного центру в організації навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
10. Психолого-педагогічний супровід сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.
11. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями) в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням (ЗДО, ЗЗСО).
12. Особливості корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивно-ресурсного центру.
13. Зміст організаційно-методичної роботи вчителя-дефектолога.
14. Зміст корекційно-розвиткової роботи вчителя-дефектолога.
15. Форми корекційно-розвиткової роботи вчителя-дефектолога.
16. Методи корекційно-розвиткової роботи вчителя-дефектолога.
17. Організаційні засади діяльності вчителя-дефектолога в закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.
18. Розвиток пізнавальної сфери дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти.
19. Розвиток пізнавальної сфери дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу дошкільної освіти.
20. Шляхи збагачення сенсорного досвіду дітей з особливими освітніми потребами за допомогою зорових, слухових, дотикових відчуттів в роботі вчителя-дефектолога.
21. Розвиток сприймання, мислення, уваги, уяви, пам'яті дітей з особливими освітніми потребами в роботі вчителя-дефектолога.

22. Організація ігрової діяльності дітей з особливими освітніми потребами в роботі вчителя-дефектолога.
23. Розвиток та вдосконалення моторних функцій дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
24. Організація та зміст педагогічної просвіти батьків дітей з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.
25. Організація та зміст педагогічної просвіти батьків дітей з особливими освітніми потребами у закладі дошкільної освіти з інклюзивним навчанням.
26. Особливості організації та управління навчанням учнів з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої освіти.
27. Управління освітнім процесом закладу загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.
28. Особливості організації та надання корекційно-розвиткових послуг дітям із особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру.
29. Особливості створення корекційно-розвивального середовища для дітей з інтелектуальними порушеннями.
30. Особливості організації та управління навчанням учнів з особливими освітніми потребами.
31. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.
32. Організаційно-педагогічні умови інклюзивного навчання молодших школярів в закладі загальної середньої освіти.
33. Організаційно-педагогічні умови інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти.
34. Організація супроводу корекційно-розвивального навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).
35. Корекційно-розвивальна спрямованість змісту освіти учнів з комплексними порушеннями розвитку.
36. Психолого-педагогічні технології реалізації провідних напрямів корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.
37. Сенсорний розвиток дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями)
38. Сенсомоторна корекція розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями)
39. Соціальна адаптація дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).
40. Соціально-побутове орієнтування дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).
41. Здоров'язберігаючі технології у роботі з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).
42. Шляхи подолання стресових і тривожних станів у дітей з порушеннями психофізичного розвитку та їх батьків в наслідок складних життєвих ситуацій (за нозологіями).

Форма заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи

Деканові
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
доц. Володимиру АНТОНЮКУ

студентки (та) групи СО-56 М
спеціальності 016 Спеціальна освіта
освітньо-професійної програми
Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта

(прізвище, ім'я, по батькові)

Заява

Прошу затвердити тему магістерської роботи _____

Науковим керівником прошу призначити _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Дата

Підпис

Візи:

Завідувач кафедри

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту)

Форма завдання на кваліфікаційну роботу
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Освітній ступінь другий (магістерський)

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

(код і назва)

Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ **проф. КУЗАВА І.Б.**

«___» _____ 2022 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

_____ Керівник роботи

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проєкту)

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проєкту)

4. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проєкту)	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Вибір теми і складання індивідуального плану-графіка.	впродовж 2х тижнів	
2.	Підбір і вивчення літературних джерел, вибір теми, її обґрунтування.	до 17.11.22 р.	
3.	Складання і затвердження розгорнутого плану кваліфікаційної роботи	до 14.12.2022 р.	
4.	Написання теоретичного першого розділу кваліфікаційної роботи	до 01.02.2023 р.	
5.	Написання другого розділу кваліфікаційної роботи	до 27.05.2023 р.	
6.	Апробація матеріалів дослідження (публікація тез, статті або участь у конференції за темою роботи)	до 27.05.2023 р.	
7.	Розробка та обґрунтування висновків та пропозицій кваліфікаційної роботи	до 10.06.2023 р.	
8.	Подання кваліфікаційної роботи для обговорення у ЗВО, на матеріалах якого виконувалась кваліфікаційна робота	до 11.09.2023 р.	
9.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	до 01.10.2023 р.	
10.	Оформлення кваліфікаційної роботи, та її подання науковому керівнику	до 01.11.2023 р.	за місяць до захисту
11.	Попередній захист роботи	за три тижні до захисту	
12.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру	до 15.11.2023 р.	
13.	Подання кваліфікаційної роботи для зовнішнього рецензування	до 01.12.2023 р.	

Здобувач освіти

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи (проєкту)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

*Додаток Д.**Зразок титульний аркуш кваліфікаційної роботи*

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти**

На правах рукопису

ДОВГУН ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА

**КОРЕКЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ У ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ**

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта
Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
Робота на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
КУЗАВА ІРИНА БОРИСІВНА,
завідувач кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти,
доктор педагогічних наук, професор

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри _____

від _____ 202_ р.

Завідувач кафедри

(_____) _____

(підпис)

ПБ

ЛУЦЬК --202__

Зразок анотації
АНОТАЦІЯ

Власюк Т.В. Особливості соціальної адаптації учнів першого класу з інтелектуальними порушеннями до умов освітнього середовища.

У магістерському дослідженні висвітлено питання соціальної адаптації дітей з інтелектуальними порушеннями до умов освітнього середовища сучасної школи. Зокрема у першому розділі розкрито поняття соціальної адаптації як наукової проблеми, визначено її сутність та ознаки. Розкрито психолого-педагогічну характеристику дітей з інтелектуальними порушеннями, їх особливості. Проаналізовано специфіку соціальної адаптації дітей першого класу з інтелектуальними порушеннями до умов освітнього середовища, визначено особливості протікання процесу соціальної адаптації цієї категорії учнів.

У другому розділі визначено та експериментально перевірено ефективні педагогічні умови соціальної адаптації першокласників з інтелектуальними порушеннями та з нормотиповим розвитком до умов освітнього середовища. Нами визначено компоненти та критерії соціальної адаптації, на основі яких виділено рівні сформованості соціальної адаптації; підібрано діагностичні методики згідно вікових та індивідуальних особливостей учнів першого класу.

На формуальному етапі експерименту нами було розроблено та впроваджено у практику освітнього процесу програму соціальної адаптації, яка базувалася на наступних педагогічних умовах: ранній початок корекційної роботи; сприятлива сімейна обстановка та тісний зв'язок з родиною; застосування адекватної програми та методів навчання, відповідних реальному віковому періоду та реальним можливостям особливих дітей та цілей їх виховання.

За результатами дослідження ми розробили методичні рекомендації щодо соціальної адаптації дітей з інтелектуальними порушеннями до умов освітнього середовища.

Ключові слова: соціальна адаптація, освітнє середовище, учні першого класу, порушення інтелектуального розвитку.

ANNOTATION

Vlasyuk T.V. Features of social adaptation of first -graders with intellectual disturbances to the conditions of the educational environment.

The master's study covers the issues of social adaptation of children with intellectual violations to the conditions of the educational environment of the modern school. In particular, the first section reveals the concept of social adaptation as a scientific problem, defines its essence and features. The psychological and pedagogical characteristics of children with intellectual disorders, their features are revealed. The specifics of social adaptation of first class children with intellectual violations to the conditions of the educational environment are analyzed, the peculiarities of the process of social adaptation of this category of students are determined.

The second section defines and expertly tested the effective pedagogical conditions of social adaptation of first -graders with intellectual disorders and with normotyp development to the conditions of the educational environment. We define the components and criteria of social adaptation, on the basis of which the levels of social adaptation are distinguished; Diagnostic techniques were selected according to the age and individual characteristics of first class students.

At the formative stage of the experiment, we developed and implemented into practice the educational process program of social adaptation, which was based on the following pedagogical conditions: early start of corrective work; favorable family environment and close relationship with the family; application of adequate learning program and methods of relevant to the real age period and the real capabilities of special children and the goals of their upbringing.

According to the results of the study, we have developed methodological recommendations on social adaptation of children with intellectual impairments to the conditions of the educational environment.

Key words: social adaptation, educational environment, first-grade students, intellectual development disorders.

Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи

ВСТУП.....
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ
1.1 Наукові підходи до поняття «креативність» у вітчизняних і закордонних дослідженнях
Шляхи та методи формування креативності у дітей.....
1.3 Основні аспекти розвитку креативності у дітей із особливостями психофізичного розвитку.....
<i>Висновки до першого розділу</i>
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ
Зміст, організація та аналіз результатів констатувального етапу дослідження.....
Експериментальна методика формування креативності у дітей з особливостями психофізичного розвитку.....
Аналіз та результати контрольного етапу експерименту
<i>Висновки до другого розділу</i>
ВИСНОВКИ.....
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ

Приклади оформлення списку літератури

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	1. Брушневська І.М. Діагностика психомовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Луцьк : Терен, 2017. 68 с. 2. Кузава І. Б. Формування художньо-естетичних інтересів на уроках музики: методичні рекомендації. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 22 с.
Два автора	1. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс : навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2020. 124 с. 2. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: методика формування : навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2020. 144 с.
Три автора	1. Брушневська І.М., Колодяжна В.В., Галапчук-Тарнавська О.М. Інклюзивні практики для працівників культури: методичний посібник. Луцьк, ФОП Іванюк В.П., 2020. 278с.
Чотири автори	1. Асистент вчителя в інклюзивному класі : навч.-метод. посіб. / Дятленко Н. М., Софій Н. З., Мартинчук О. В., Найда Ю. М. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 250 с.
П'ять і більше авторів	1. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / О. Федоренко, О. Мартинчук, Н. Софій, Г. Лук'янова, О. Кошіль, Т. Симоненко, Л. Байда, Ю. Найда. Київ : ФОП Парашин, 2020, 122 с. 2. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. / О. В. Мартинчук, І. М. Маруненко, К. В. Луцько та ін.; за заг. ред. О. В. Мартинчук. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с. 3. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: Вип. 19 / за ред. М. Шеремет, О. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук, 2022. 274 с.
Монографія	1. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345 с. 2. Сидорук І. І. Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 388 с.
Колективна монографія	1. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк)

	<p>АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.</p> <p>2. Сергеева В.Ф. Розвиток позаситуативного спілкування у дітей дошкільного віку з легким порушенням інтелекту засобами навчально-розвиткових занять. Intercultural communication in the context of globalization dialogue development strategies. Monographic series «European Science». Book 4. Part 8. 2021. P. 114–125.</p>
Колективний автор	1. Особливі діти: освіта і соціалізація : збірник тез доповідей VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології / Хортицька національна академія. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2020. 310 с.
Багатотомне видання	Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.
За редакцією	1. Логопедія. Підручник / за ред. М. К. Шеремет. Київ : Слово, 2015. 376 с.
Автор і перекладач	1. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування / пер. з англ. Н. Лазаревич. Харків, 2019. 304 с.
Частина видання	
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>1. Кузава І. Підготовка педагогічних кадрів для реалізації спеціальної та інклюзивної освіти. <i>Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти</i>. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (11-12 травня 2021 р.) Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. С. 58–62.</p> <p>2. Сергеева В.Ф., Карпук І.М. Умови організації інклюзивного навчання дітей у закладі дошкільної освіти. <i>Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти</i>. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк,. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 85–88.</p> <p>3. Сидорук І., Корпач Н. Соціоосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти. <i>Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ</i> : зб. м-лів наук.-практ. конференції / упорядн. Стащенко М. О., Луцьк: ВІППО, 2022. С. 178–181.</p>
Статті у періодичних виданнях	1. Брушневська І. М. Закономірності використання ігрових прийомів у корекційно-розвивальному процесі з дітьми із порушеннями мовленнєвої діяльності. <i>Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка</i> . 2022. Вип. 52. Т. 1. С. 186–192.

	<p>2. Коваленко В. Є. Особливості діяльнісно-поведінкового компонента соціалізованості молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. <i>Особлива дитина: навчання і виховання</i>. 2022. 1(105). С. 30-42.</p> <p>3. Мацюк З., Фенко М. Інноваційні методи розвитку комунікативних здібностей дітей дошкільного віку в інклюзивно-реабілітаційних центрах. <i>Acta Pedagogica Volynienses</i>. 2/2022. С. 195–201.</p> <p>4. Сергеева В.Ф., Педагогіка М. Монтессорі у професійній підготовці студентів спеціальності «Спеціальна освіта». <i>Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка</i>. Дрогобич : Видавничий Дім «Гельветика». 2021. Вип. 37. Том 3 (326 с.). С. 187–194.</p> <p>5. Стасюк, Л., Мельничук, О. Інклюзивна компетентність вчителя як вимога сучасності. <i>Acta Paedagogica Volynienses</i>. 3/2022. С. 137–144.</p> <p>6. Iryna Kuzava, Liudmyla Stasiuk, Nataliia Savchenko. Peculiarities of Implementing Inclusive Education in Ukraine. <i>Наука і освіта</i>. 2017. №12. С. 85–90.</p> <p>6. Mykyteichuk, K., Perepeliuk, I., Perkhun, L., Bondarenko, Y., Yakovleva, S., & Sydoruk, I. Future Teacher Training for Work in the Inclusive Education Framework. <i>Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala</i>. 14(2)/2022. P. 244–256.</p>
Електронні ресурси	
Книги	<p>1. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ : програмно-методичний комплекс / за ред. Є. Ф. Собонович. Київ : Актуальна освіта, 2007. 120 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/8725/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80-%D0%A2%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf</p> <p>2. Рібцун Ю. В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : навч.-метод. посіб. Київ, 2014. 238 с. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/32307429.pdf</p>
Законодавчі документи	<p>1. Закон України «Про вищу освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text .</p> <p>2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 05 січня 2021 р. № 28 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти». URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-016-specialna-osvita-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti</p>

Сторінки з веб-сайтів	1. Картки візуальної підтримки процесу навчання. ДивоГра : веб-сайт. URL: http://www.dyvogra.com/uk/visual-support-cards-for-the-learning-process-are-individual/
Інші документи	
Стандарти	1. ДБН 2.2-40 : 2018. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. [Чинний від 2019-04-01]. Київ, 2018. 68 с. (Державні будівельні норми України). 2. ДБН 2.2-3 : 2018. Будинки і споруди. Заклади освіти. [Чинний від 2018-09-01]. Київ, 2018. 63 с. (Державні будівельні норми України).
Патенти	1. Спосіб діагностики слухо-мовної функції людини / М. В. Шевченко, В. К. Рибальченко, Г. О. Слабкий, Л. А. Карамзіна : пат. 52193 Україна : МПК: А61В 5 /12 ; опубл. 10.08.2010.
Авторські свідоцтва	1. А. с. 112551 Логопедична технологія «Дивографіті» для формування базових навичок письма у дітей: особливості її використання / Л. Журавльова; заявл. 30.03.2022 ; опубл. 2022, Бюл. № 70.
Дисертації, автореферати дисертацій	1. Брушневська І. М. Формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення: дис. канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2018. 258 с. 2. Кузава І. Б. Теоретичні та методичні засади інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку : автореф. дис. докт. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2015. 42 с. 3. Сидорук І. І. Теорія і методика формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.05. Тернопіль, 2021. 699 с.

Додаток И**Форма подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи****Волинський національний університет імені Лесі Українки
Подання
голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи**

Скеровується здобувач освіти _____ до захисту
(прізвище та ініціали)
кваліфікаційної роботи за спеціальністю **016 Спеціальна освіта**
освітньо-професійною програмою **Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта**
на тему: _____
(назва теми)

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.
Декан факультету педагогічної освіти та соціальної роботи _____
(підпис)

Довідка про успішність

_____ за період навчання на факультеті
(прізвище та ініціали здобувача освіти)
педагогічної освіти та соціальної роботи з 20__ року до 20__ року повністю виконав навчальний план за спеціальністю (освітньо-професійною програмою) з таким розподілом оцінок за: лінгвістичною шкалою: відмінно _____%, дуже добре _____%, добре _____%, задовільно _____%, достатньо _____%; шкалою ECTS: А _____%; В _____%; С _____%; D _____%; E _____%.

Методист факультету _____
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач(ка) освіти _____

Керівник роботи _____
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)
“ ___ ” _____ 20__ року

Висновок кафедри про кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота розглянута. Здобувач(ка) освіти _____
(прізвище та ініціали)
допускається до захисту цієї кваліфікаційної роботи в ЕК.
Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти _____
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)
“ ___ ” _____ 20__ року

Рецензія на кваліфікаційну роботу

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки**

Рецензія

на кваліфікаційну роботу здобувача освіти
спеціальності **016 Спеціальна освіта ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Тема кваліфікаційної роботи: _____

Актуальність теми: _____

Наявність самостійних розробок автора: _____

Практична цінність і основні висновки та рекомендації: _____

Наявність недоліків: _____

Оцінка рецензента (за розширеною лінгвістичною шкалою («відмінно», «дуже добре», «добре», «достатньо», «задовільно», «незадовільно»)): _____

Рецензенти _____ (підпис) _____ (прізвище, посада)

«__» _____ 20__ р.

Заява-засвідчення автора кваліфікаційної роботи

Я, ПШБ, здобувач наукового ступеня магістра, заявляю: моя письмова робота на тему «_____»

_____»
(назва роботи), представлена у екзаменаційну комісію для публічного захисту, виконана самостійно і без порушення норм законодавства України про авторське право. Усі запозичення з друкованих та електронних видань, а також з інших випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти оформлені належним чином з посиланням на джерело. Я ознайомлений(-а) з чинним положенням «Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки», згідно з яким виявлення плагіату та/або критично низький рівень унікальності роботи є підставою для відмови в допуску її до захисту або відмови у присудженні відповідного ступеня вищої освіти автору такої роботи. Я даю дозвіл на розміщення електронної копії своєї роботи в закритому фонді кваліфікаційних робіт Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Дата

Підпис

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Кузава Ірина Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Сидорук Ірина Ігорівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.